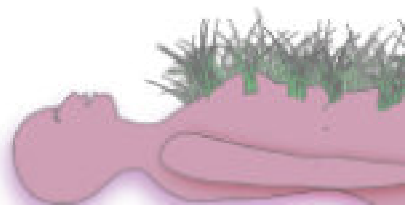

“Το σώμα μου είναι κήπος”

Ένας βιοπολιτικός εφιάλτης

Ευχαριστώ τον διευθύνοντα σύμβουλο της φαρμακευτικής εταιρίας Setsu
για την ανθρώπινη υποστήριξη του.

Περιεχόμενα

Περιγραφή
Προσέγγιση
Βιβλιογραφία & Αναφορές

Περιγραφή

Το έργο παρουσιάζει το Sepuka ένα φαρμακευτικό σκεύασμα της ιαπωνικής φαρμακευτικής εταιρίας Setsu το οποίο διατίθεται σε μορφή αερολύματος που εισπνέεται από το στόμα. Το Sepuka έχει δυο κύριες δραστικές ουσίες που ανήκουν στην οικογένεια των βαρβιτουρικών. Η συσκευή σπρέι που περιεχέει το Sepuka είναι μόνο μιας χρήσης και έχει την δυνατότητα να εκπέμπει την τοποθεσία της κατά την λειτουργία της. Η εισπνοή του Sepuka προκαλεί τεχνητό κώμα. Όταν η συσκευή απασφαλιστεί και τεθεί σε λειτουργία μια πλήρως εξοπλισμένη ειδική ιατρική ομάδα επισκέπτεται το χώρο του νεοθανάτου και του αφαιρεί τα όργανα.

Στόχος της φαρμακευτικής εταιρίας με την υποστήριξη των δομών του ιαπωνικού κράτους είναι να ευαισθητοποιήσει τους υγιείς Ιάπωνες ως προς την συγκινητική πράξη της δωρεάς οργάνων προς τρίτους, μια πράξη που επιβεβαιώνει την ανθρώπινη μας ταυτότητα. Το κύριο μήνυμα της προώθησης του σκευάσματος είναι το δηλωτικό *“Το σώμα μου είναι κήπος”* το οποίο αναγράφεται και πάνω στη συσκευασία του σκευάσματος. Άλλες χαρακτηριστικές διατυπώσεις της γνωριμίας του σκευάσματος στο ευρύ κοινό είναι:

“Άσε το σώμα σου να γίνει ένας κήπος, από αυτόν θα ζήσουν συνάνθρωποι σου που ποτέ δεν γνώρισες αλλά σε χρειάζονται τόσο. Κανε την απουσία σου περισσότερη ζωή.” Σύμφωνα με τα στοιχεία της εθνικής ιαπωνικής στατιστικής εταιρίας στους πρώτους μήνες μετά την κυκλοφόρηση του Sepuka ο αριθμός των νεοθανάτων έχει αυξηθεί κατά 4%.

Το σκεύασμα κυκλοφορεί σε δυο συσκευασίες που απευθύνονται σε γυναίκες και άντρες αντίστοιχα. Η κυρία διάφορα τους είναι στην περιεκτικότητα των δραστικών ουσιών του φάρμακου επίσης διάφορες υπάρχουν στη γεύση και το άρωμα, φρουτώδης γεύση για τις γυναίκες και δροσερής μέντας για τους άντρες. Στο φύλλο οδηγιών προς τον χρήστη αναφέρονται, εκτός από όλες τις ορθολογικές πληροφορίες για την χρήση του φαρμάκου, και οι νομικοί όροι στους οποίους ο χρήστης έχει ήδη συμφωνήσει κατά την παραλαβή του φάρμακου. Η διάθεση του Sepuka γίνεται σε όλα τα δημοσιά νοσοκομεία της Ιαπωνίας δωρεάν.

私の体は庭です

To σώμα μου είναι ένας κήπος

嘘はどこかに快適で吸入:使いやすいです!

Εύκολο στη χρήση: βρες μια άνετη θέση και εισέπνευσε!

快適なフルーツの風味

Ευχάριστη φρουτώδης γευση

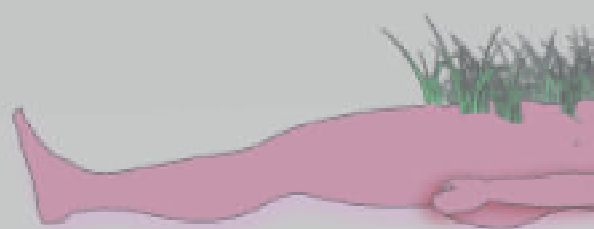
快適なクールミントフレーバー

Ευχάριστη γευση δροσερής μέντας

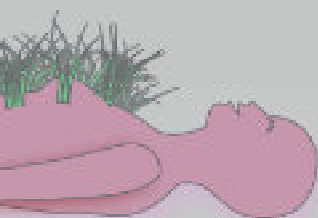
すべての公立病院で無料配布

Διατίθεται δωρεάν σε όλα τα δημόσια νοσοκομεία

Sepuka 私の

体は庭です

嘘はどこかに快適で吸入：使

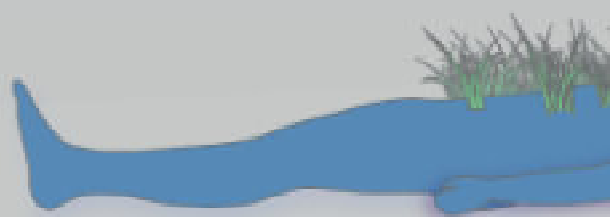
快適なフルーツの風味

すべての公立病院で無料配布

いやすいです!

布

Sepuka 私の

Setsu Co.

体は庭です

嘘はどこかに快適で吸入：使
快適なクールミントフレーバ
すべての公立病院で無料配布

いやすいです!

一
布

Προσέγγιση

Το έργο τοποθετείται στρατηγικά σε μια καλλιτεχνική πρακτική αντίστασης που αναφέρεται στην βιβλιογραφία με ονομασίες όπως υπερταύτιση, χονδροειδές στερεότυπο ή απλώς τρολάρισμα.¹ Είναι μια μορφή αντίστασης και κοινωνικής κριτικής που έχει δεσμούς συγγένειας με την ειρωνεία του Κίρκεγκορ² και η οποία δεν αποστασιοποιείται από τους μηχανισμούς εξουσίας αλλά αντίθετα ενδύεται τις πρακτικές τους σε έναν υπερβολικό ή όχι βαθμό με σκοπό να κάνει πιο φανερές τις εσωτερικές τους αντιφάσεις.

Το έργο τοποθετείται ως προς την σκιάδη πολιτική και εμπορική πλευρά της δωρεάς/διάθεσης οργάνων. Έχει χαρακτήρα δυστοπικό και εντάσσεται πλήρως στην τεχνολογία μιας ακραίας μορφής βιοπολιτικής³. Το Seruka εισάγεται σε μια κοινωνία όπου παραδοσιακά είχε θεσμοθετήσει την αυτοχειρία μέσω της τελετουργικής απόδοσης τιμής. Serpuku ονομάζεται η τελετουργική αυτοκτονία των σαμουράι οι οποίοι ακολουθούσαν έναν αυστηρό κώδικα τιμής (bushido). Αν κάποιος από τους κανόνες παραβιαζόταν τότε ο σαμουράι έπρεπε να δώσει ο ίδιος τέλος στην ζωή του. Στην πραγματικότητα όμως το serpuku ήταν επίσης ένα μέτρο πληθυσμιακής διαχείρισης ενός συγκεκριμένου μέρους πληθυσμού που εν καιρό ειρήνης ζούσε οικονομικά εξαθλιωμένο και οι υπηρεσίες του δεν χρειαζόταν πλέον. Ήταν δηλαδή ένα μέτρο θανατοπολιτικής που λειτουργούσε και με απευθείας εντολή του ηγεμόνα όπως μπορεί να γινόταν στην δύση αντίστοιχα αλλά και μέσω του εργαλείου ενός αυστηρού κανονιστικού κώδικα ηθικής που είχε πρόσχημο την οικονομική ευημερία της τότε εξουσίας⁴.

Το σκεύασμα Seruka όμως δεν είναι πλέον εργαλείο θανατοπολιτικής όπως αρχικά μπορεί να παρουσιάζεται επειδή προκαλεί τον θάνατο του χρήστη αλλά είναι ένα εργαλείο που ανήκει στην τεχνολογία της βιοπολιτικής. Δρα συγγενικά με το τρόπο που λειτουργεί ο ρατσισμός και επιτρέπει τον θάνατο σε ένα καθεστώς βιοπολιτικής γιατί ο θάνατος που προκαλείται θα αυξήσει ευθέως

1 Χαρακτηριστικό παράδειγμα καλλιτεχνών που ακολουθούν αυτήν την πρακτική είναι οι Yes Men https://en.wikipedia.org/wiki/The_Yes_Men

2 <http://plato.stanford.edu/entries/kierkegaard/>

3 https://en.wikipedia.org/wiki/The_Birth_of_Biopolitics

4 [https://en.wikipedia.org/wiki/Harakiri_\(1962_film\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Harakiri_(1962_film))

την ζωή του ανθρώπου που θα είναι έτοιμος να αγοράσει τα όργανα. “Κανε την απουσία σου περισσότερη ζωή”. Εδώ έχει σημασία ότι όχι μόνο η αύξηση της βιολογικής ζωής έχει σημασία γιατί σε μια υποτιθέμενη κοινωνία όπου η ηθική και η βιοπολιτική σχεδόν ταυτίζονται θα μπορεί για παράδειγμα κάποιος που είχε πει πάρα πολλά κοκτέιλ στη ζωή του/της να θέλει να κάνει μαι αλλαγή συκωτιού η απλώς να θέλει ένα καινούργιο ζευγάρι μάτια άλλου χρώματος και χωρίς πρεσβυωπία, όλα θα είναι εφικτά αρκεί να αυξάνεται η “ποιότητα” ζωής των πολιτών οι οποίοι εκπληρώνουν και συντηρούν τους μηχανισμούς της.

Σε αυτήν την δυστοπία το Seruka μας κάνει επίσης φανερό μέσο του τρόπου διαφημιστικής του προσέγγισης τον λόγο που απευθύνεται προς αυτούς που πρόκειται να δώσουν την ζωή τους για τους άλλους. Είναι ένα πρόταγμα ασαφούς γενικής τοποθέτησης του τι σημαίνει να είσαι άνθρωπος και της υπόδειξης για το πως μπορείς να εκπληρώσεις απόλυτα την ανθρωπινή σου ιδιότητα. Μπορεί να δεις τον εαυτό σου πάλι ως φύση, αγνή φύση⁵ που μπορεί να προσφέρει στον οποιοδήποτε άλλο (όπου ο οποιοσδήποτε άλλος είναι στη πραγματικότητα πολύ συγκεκριμένος και εσκεμμένα δεν αναφέρεται). Από το σώμα σου θα “φυτρώσει” περισσότερη ζωή για κάποιους άλλους και η ανταμοιβή σου θα είναι ένας ωραίος θάνατος δικαιωμένος ηθικά ως την απόλυτη τελείωση της ζωής.

Η αναφορά της ανάμειξης και των δομών του κράτους στην διάθεση του σκεύασματος είναι μια ειρωνική αναφορά στον ρόλο του κράτους ως φορέα που περνάει το ανθρώπινο ον από την γυμνή ζωή στη “καλή ζωή”, στο βίο όπως αναφέρει ο Agamben ως τον ρόλο του κράτους στην αρχαιότητα. Στην περίπτωση μας όμως το κράτος βοηθά στο πέρασμα από τον βίο σε ένα απολυτά ηθικά δικαιωμένο θάνατο, πράγμα όχι πολύ διαφορετικό από τις επιταγές του πατριωτισμού, του ναζισμού η και μερικών θρησκειών. Το καινούργιο εδώ είναι ότι ο τέλος της ζωής δεν νοσηματοδοτείται από τη συνέχιση της πατρίδας, μιας “καθαρής” ουτοπίας η την μετά θάνατο ζωή αλλά παίρνει νόημα από την αύξηση της ζωής κάποιου τρίτου. Επομένως το κράτος διευκολύνει τη μετάβαση από την “καλή ζωή” στην νεοθάνατη κατάσταση.

Από τη μεριά του δεκτή/αγοραστή των οργάνων σε μια κοινωνία με σκεύασμα όπως το Seruka (και πιο εξελιγμένες φυσικά μεθόδους συμβατότητας μεταξύ δότη και δέκτη και εξελιγμένων χειρουργικών μεθόδων) θα έχει μια πολύ διαφορετική εικόνα του εσωτερικού του σώματος ως πλέον μεταβαλλόμενο και συνεχώς βελτιούμενου. Θα υπάρχει φαντασιακά τουλάχιστον μια δυνατότητα δυναμικής αφθαρσίας του σώματος αλλά και η ανάδυση μιας ακραίας βιοπολιτικής συνείδησης με συνεχώς αυξανόμενη όρεξη για νεοθάνατους. Το Seruka μετουσιώνει έναν βιοπολιτικό εφιάλτη με την θεμελιώδη αντίφαση “τελείωσε τη ζωή σου για να ζήσω περισσότερο”.

Και ενώ το έργο κατοικεί στη σφαίρα μιας δυστοπικής πραγματικότητας όπου η διάθεση οργάνων γίνεται μέσω ιδιωτικών εταιριών με την ρύθμιση/
υποστήριξη από τον κρατικό μηχανισμό δεν απέχει σύμφωνα με την έρευνα
5 https://en.wikipedia.org/wiki/Jean-Jacques_Rousseau

της Nancy Scheper-Hughes από τις σύγχρονες απαιτήσεις για την πλήρη εμπορευματοποίηση του ανθρώπινου σώματος. Ως κύριο επιχείρημα αυτών των απαιτήσεων παρουσιάζεται ότι είναι αναπόφευκτο να μην συμβεί σε μια κοινωνία όπου τα πάντα μπορεί να αποτελέσουν εμπορεύσιμα αγαθά, οπότε είναι καλύτερά να νομιμοποιηθεί και να ρυθμιστεί μέσω του κράτους. Επιχείρημα καθαρά προβληματικό γιατί απευθύνεται στην πίστη και a priori παραδοχή ότι όλα μπορούν να ανταλλαχθούν μέσω του χρήματος και ότι το κράτος αποτελεί έναν αδιάφθορο και απίστευτα ικανό μηχανισμό που μπορεί να προστατεύει τους πολίτες ρυθμίζοντας ακόμη και την αγορά/πώληση των οργάνων τους. Όμως στην πραγματικότητα η θεσμοθέτηση της διάθεσης/εμπορίας οργάνων απλώς θα την διευκολύνει, θα την κάνει περισσότερο μαζική και θα ενισχύσει την κατεύθυνση ροής οργάνων από κοινωνικές ομάδες και πληθυσμούς που μειονεκτούν σε κοινωνικές ομάδες που πλεονεκτούν και θα ζητούν μια συνεχώς αυξανόμενη ποιότητα δωρητών. Η Nancy Scheper-Hughes μετά από ερευνά της το 2000 ενός κυκλώματος εμπορίας οργάνων που δρούσε στην Νέα Υόρκη, το Νιου Τζέρσεϊ και το Ισραήλ παραθέτει μετά από συνεντεύξεις με αρκετές εκατοντάδες δότες οργάνων που άνηκαν σε χώρες του λεγόμενου τρίτου κόσμου στοιχειά ότι πολλές φορές μετά την επέμβαση τους άφηναν άρρωστους, ήταν ανήμποροι να εργαστούν και δεν είχαν την κατάλληλη ιατρική φροντίδα. Κάποιοι από αυτούς έπεσαν θύματα απάτης και εξαναγκάστηκαν σε επέμβαση αφαίρεσης οργάνων κάτω από την απειλή της ζωής τους. Μερικές από τις παράνομες μεταμοσχεύσεις έλαβαν χώρα σε γνωστά νοσοκομεία την Νέας Υόρκης τα οποία στη συνέχεια καταγγέλλθηκαν στη δικαιοσύνη. Αυτό που υποστηρίζει η Nancy Scheper-Hughes είναι ότι το εμπόριο οργάνων ακολουθεί την λογική της πυραμίδας, δηλαδή στην κορυφή βρίσκονται οι λίγοι όπου αποζημιώθηκαν για την πώληση των οργάνων τους και η όλη συνθήκη της μετέπειτα ιατρικής φροντίδας ήταν η πρόβλεψη αλλά όσο η προσφορά αυξάνεται και φτάνουμε στη βάση της πυραμίδας η ανθρώπινη ζωή αντιμετωπίζεται πλέον με όρους “γυμνής ζωής”.

Το Sepuka μας μεταφέρει σε μια κατάσταση που θυμίζει την συνθήκη της μετά-αποικιοκρατίας αφού πλέον ο δότης/πωλητής οργάνων δεν θα είναι ο ξένος, ο πρωτόγονος, αυτός που έχει την βολικά απαραίτητη απόσταση αλλά πλέον είναι ο κοντινός, ο πολίτης του ίδιου κράτους με τον αγοραστή. Σε διάφορα λογοτεχνικά κείμενα (π.χ. Bug Jack Barron του Norman Spinrad) και κινηματογραφικά έργα (π.χ. The Island του Michael Bay) που ασχολούνται άμεσα ή έμμεσα με το θέμα της διάθεσης/αρπάγης ή εμπορίας οργάνων το παρουσιάζουν με την ασφάλεια της απόστασης δηλαδή είτε ως παρεκκλίνουσα εγκληματική συμπεριφορά ενός ανήθικου κυκλώματος είτε ως κάτι που αγνοεί η υπόλοιπη κοινωνία (πχ στην ταινία The Island οι ανθρώπινοι κλώνοι των οποίων τα όργανα χρησιμοποιούσαν ως ανταλλακτικά βρισκόταν κλεισμένοι σε μια εγκατάσταση χωρίς να το γνωρίζει η υπόλοιπη κοινωνία) δίνοντας έτσι άλλοθι και μην αναγκάζοντας επομένως το κοινωνικό σύνολο να πάρει θέση. Ένα σκεύασμα όμως όπως το Sepuka, του οποίου η διάθεση θα μπορεί να

συνυπάρχει συγχρόνως με ασφαλιστικά συμβόλαια που υπόσχονται περισσότερη πρόσβαση σε μια πληθώρα και εξαιρετικής ποιότητας νεοθάνατων, μειώνει την απόσταση ασφαλείας και αναγκάζει την κοινωνία να τοποθετηθεί. Με την εισπνοή του Seruka το βιολογικό σώμα, νεοθάνατο πια και εύφορο ως κήπος διαθεσίμων οργάνων, εκπίπτει σε αγαθό που ανταλλάσσεται με χρήμα ενώ το ίδιο ανταλλάσσει το θάνατο του με την αύξηση της ζωής ενός άλλου ως ένα είδος νομίσματος βιοπολιτικής.

Βιβλιογραφία & Αναφορές

1. *Society Must Be Defended* διαλέξεις στο Collège de France from 1975–1976.
2. <http://www.iep.utm.edu/agamben/>.
3. Nancy Scheper-Hughes στην εκπομπή του BBC HARDtalk (2008).
4. *Τα όρια του σώματος. Διεπιστημονικές προσεγγίσεις* Δήμητρα Μακρυνιώτη.
5. *Bug Jack Barron* (1969) συγγραφέας Norman Spinrad.
6. *The Island* (2005) σκηνοθέτης Michael Bay.
7. *Harakiri* (1962) σκηνοθέτης Masaki Kobayashi.
8. Σημειώσεις μαθηματος *Αναγνώσεις του εικαστικού σώματος*, Δήμητρα Μακρυνιώτη.

